

Z PROBLEMATYKI HISTORYCZNEJ

SEMINARE
t. 37 * 2016, nr 1, s. 151-166

Ks. PIOTR SZLUFIK SDB
Towarzystwo Salezjańskie – Nowicjat, Woźniaków

NOTES... KS. TEODORA WIECZORKA SDB (1888-1957) – (CZ. II). TREŚĆ

1. WSTĘP

Ks. Teodor Wieczorek – salezjański misjonarz Chin, pozostawił w swojej spuściźnie pisarskiej *Notes do zapisywania: postanowień, pobożnych praktyk, szczególnych modlitek, uczuć serca, rachunku sumienia it.p.*¹. Prowadzony w latach 1912-1927 dokument objął wszystkie etapy formacji salezjańskiej Autora.

Pierwsza część podjętego studium tego rękopisu dotyczyła zagadnień wstępnych: prezentacji biogramu Teodora Wieczorka oraz samego tekstu z określeniem cech zewnętrznych rękopisu, ustaleniem autentyczności, sposobu prowadzenia zapisów, struktury wewnętrznej, losów rękopisu i istniejących wydań *Notesu...* oraz opracowań².

Niniejszy artykuł jest kontynuacją prowadzonych poszukiwań naukowych, których celem będzie analiza treści *Notesu...* Praca badawcza ukierunkowana jest na wyodrębnienie i charakterystykę obecnych w rękopisie form literackich oraz ustalenie cech notatek prowadzonych przez salezjańskiego misjonarza Chin.

2. FORMY LITERACKIE NOTESU... I ICH CHARAKTERYSTYKA

Zawartość rękopisu – od strony form literackiego wyrazu – w dużej mierze określił sam Autor, wymieniając je w tytule. *Notes...* miał bowiem służyć do zapisywania: *postanowień, pobożnych praktyk, szczególnych modlitek, uczuć serca,*

¹ Por. Archiwum Salezjańskie Inspektorii Krakowskiej, t. personalna ks. Teodora Wieczorka (dok. bez sygn.). W dalszej części artykułu – z tej racji, że Teodor Wieczorek podkreślił tę część tytułu podwójną linią oraz z powodów praktycznych – będzie używana nazwa: *Notes...* Por. tamże, s. [II]. Numery w nawiasie kwadratowym nie występują w rękopisie i zostały nadane przez autora niniejszego artykułu, w celu łatwiejszego odnajdywania wskazanych fragmentów.

² Por. P. Szlufik, *Notes... ks. Teodora Wieczorka SDB (1888-1957) – (cz. I). Autor i tekst*, *Seminare. Poszukiwania Naukowe* 36(2015)1, s. 213-226.

*rachunku sumienia it.p.*³. Wylczenie nowicjusza Wieczorka jest jednak nieprecyzyjne i niekompletne. Tylko głębsza analiza treści *Notesu...* pozwala właściwie sklasyfikować wszystkie formy literackie, które można podzielić na: postanowienia, propozycje praktyk pobożnych zawartych w tekstach teologiczno-ascetycznych, modlitwy, rachunki sumienia, notatki rekolekcyjne i z ćwiczeń dobrej śmierci, myśli i uczucia, tekst o charakterze jurydycznym oraz informacje biograficzne.

Pierwszą kategorią analizowanych form wyrazu są postanowienia. Wyróżnić można trzy ich rodzaje: rekolekcyjne, okolicznościowe i z ćwiczeń dobrej śmierci. Do pierwszej grupy – postanowień rekolekcyjnych – należy dziesięć adnotacji pochodzących z: rekolekcji wstępnych⁴ i kończących nowicjat⁵; studentatu filozoficznego – półrocznych⁶ i kończących pierwszy rok studiów filozoficznych⁷; pracy wychowawczej w Oświęcimiu⁸; studiów teologicznych – po pierwszym roku⁹ oraz na rozpoczęcie roku drugiego¹⁰, po wyjeździe do Chin¹¹; rekolekcji przeżywanych w Makau na rok przed święceniami¹² oraz cztery lata po święceniach¹³. Analizując liczbę postanowień tego rodzaju, należy stwierdzić, że nie jest ona stała – waha się od dwóch do sześciu. Także przedmiot postanowień odznacza się różnorodnością i najczęściej dotyczy: unikania złych zachowań (obmowa), gorliwego wypełniania reguł zakonnych, zachowywania rad ewangelicznych, stosowania różnych praktyk pobożnych (np. rozmyślanie, rachunek sumienia). Całościowy układ postanowień rekolekcyjnych, ich nazwę, lokalizację w *Notesie...*, liczbę postanowień zawartych w poszczególnych wpisach – z zachowaniem wypunktowania Autora – oraz skrótowną prezentację ich przedmiotu prezentuje poniższa tabela:

³ T. Wieczorek, *Notes...*, s. [III].

⁴ Por. tamże, s. 22.

⁵ Por. tamże, s. [80]-83.

⁶ Por. tamże, s. [99].

⁷ Por. tamże, s. 103-[104].

⁸ Por. tamże, s. [104]-105.

⁹ Por. tamże, s. 105-[106].

¹⁰ Por. tamże, s. 107.

¹¹ Por. tamże.

¹² Por. tamże.

¹³ Por. tamże, s. 109.

Tab. 1. Postanowienia rekolekcyjne w *Notesie...* ks. T. Wieczorka.

L.P.	Tytuł	Numer Strony notesu...	Etap Formacji	Liczba postanowień (Wg podziału autora notesu...)	Przedmiot postanowień
1	<i>Postanowienia z rekolekcji św. odbytych w Radnej na wstępie do nowicjatu 27 VII - 5 VIII</i>	22	Nowicjat	4	Unikanie grzechów języka (obmowa, ujawnianie wad innych); znoszenie sądów, urazów; uległość przełożonym.
2	<i>Postanowienia z rekolekcji 9/3 13</i>	43	Nowicjat	2	Wzbudzanie czystej intencji na początku dnia; szczegóły dotyczące rozmyślania; dobre wykorzystanie dnia; pokora.
3	<i>Postanowienia przy końcu mego nowicjatu (W czasie rekolekcji 6-15 VIII)</i>	[80]-83	Nowicjat	6	Pragnienie świętości; wzory do naśladowania; wybór patronki – Maryi Wspomożycielki; zasada i hasło życia; środki uświęcenia; cele wstąpienia do salezjanów.
4	<i>Postanowienie z rekolekcji półrocznych (od 28/2 – 9/3 1914)</i>	[99]	Studentat filozoficzny	3	Środki do najdoskonalszego wypełniania swoich prac i zajęć; szukanie woli Bożej; wierność rozmyślaniu.
5	<i>Postanowienie z rekolekcji odbytych w końcu mego 1 go roku filoz[ofii], 1914 od 27/7-4/8</i>	103-[104]	Studentat filozoficzny	4	Wierność praktykom pobożnym; uległość przełożonym zakonnym i świeckim; wierność ślubom zakonnym; postęp na drodze świętości.
6	<i>Postanowienie z rekolekcji św.[iętych] w roku 1916 (2-8 lipca) w Oświęcimiu</i>	[104]-105	Praca wychowawcza	4	Stała praktyka rachunku sumienia; wierne zachowywanie reguł i ślubów zakonnych; troska o zbawienie bliźnich.
7	<i>Postanowienie z rekolekcji św.[iętych] w roku 1919 19-24 lipca w Oświęcimiu</i>	105 -[106]	Po powrocie z wojny	3	Staranne wypełnianie różnych czynności dla Boga i podobanie się Jemu; staranne rozliczanie się z tego w rachunku sumienia; wzywianie Boga w trudnościach.
8	<i>Postanow.[ienie] z rekolekcji odprawianych w Shiu Chow 8IX 21</i>	107	Studentat teologiczny	5	Pokora; pobożność; posлуszeństwo.
9	<i>Postanowieni[e] z rekolekcji odprawianych w Makau 16/IX 22</i>	107	Studentat teologiczny	3	Myśl o kapłaństwie; podatność przełożonym i walka z miłością własną w relacjach z kolegami; codzienny rachunek sumienia w tej materii – w przypadku uchybień, pokuta.
10	<i>Postanowienie z rekolek.[cji] w Makao od 19/VII do 26/VII 27</i>	109	Formacja ciągła - po święceniach	4	Sumiennosc w praktykach pobożnych; przełożeni wyrazielami woli Boga; miłość Chińczyków; asceza wzroku i unikanie okazji.

Drugą grupą postanowień są postanowienia okolicznościowe. Jest ich osiem i zostały podjęte z racji różnych wydarzeń formacyjnych oraz uroczystości roku liturgicznego: „pierwszego dnia ścisłego nowicjatu”¹⁴, „dnia obłóczyn”¹⁵, „uroczystości Niepokalanego Poczęcia Najśw. Maryi Panny”¹⁶, „Bożego Narodz.”¹⁷,

¹⁴ Tamże, s. 22.

¹⁵ Tamże, s. 24.

¹⁶ Tamże, s. 33-34.

¹⁷ Tamże, s. 34.

„na miesiąc Maryi”¹⁸, w okresie przygotowującym do uroczystości Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w roku 1913¹⁹, w „uroczystość św. Józefa i św. Tomasza”²⁰, oraz postanowienia podjęte w dniu ślubów wieczystych²¹. Także w przypadku tych postanowień można stwierdzić, że ich liczba i przedmiot są zróżnicowane. Całościowy obraz tych wpisów przedstawia poniższa tabela:

Tab. 2. Postanowienia okolicznościowe w *Notesie...* ks. T. Wiczorka.

L. P.	Tytuł	Numer Strony Notesu...	Etap formacji	Liczba postanowień (Wg podziału Autora notesu...)	Przedmiot postanowień
1	<i>Postanowienie z pierwszego dnia ścisłego nowicjatu 2/IX [19]12</i>	22	Nowicjat	1	Pragnienie świętości.
2	<i>Postanowienie z dnia obłóczyn 6/X 12</i>	24	Nowicjat	5	Poszanowanie sutanny; odważne jej noszenie; sposób obchodzenia się przy jej zakładaniu i zdejmowaniu; pamięć o zobowiązaniach płynących ze stroju duchownego; pragnienie śmierci męczeńskiej.
3	<i>Postanowienie Z uroczystości Niepokalanego Poczęcia Najśw.[iętszej] Maryi Panny</i>	33-34	Nowicjat	3	Cześć dla Maryi; posłuszeństwo natchnieniom Maryi; czynić wszystko dla Boga; dobre wykorzystanie czytań, rozmyślań, nauk; modlitwa za rodziców i przełożonych i bliźnich.
4	<i>Postanowienie z Bożego Narodz.[enia] 25/12 12</i>	34	Nowicjat	2	Pamięć o miłości Jezusa; narodziny dla Jezusa.
5	<i>Postanowienie na miesiąc Maryi 27/4 [1913]</i>	[50]	Nowicjat	1	Rozpalenie u siebie i innych nabożeństwa oraz synowskiego oddania Maryi.
6	<i>Patron [i postanowienie] 3/12 [1913]</i>	93	Studentat Filozoficzny	1	Wyciągnięcie jak najlepszych korzyści z uroczystości.
7	<i>Uroczystość św. Józefa i św. Tomasza 19/3 [1914]</i>	99	Studentat Filozoficzny	2	Szukanie pomocy w sercu Jezusa; pokora.
8	<i>Postanowienie z dnia św.[iętych] ślubów zakonnych wiecznych I ćwiczeń duchownych (z Valsalice)</i>	[106]	Studentat teologiczny	5	Wytrwanie w ślubach; troska O modlitwę; praktykowanie rachunku sumienia szczegółowy; dobre wykonywanie wszystkich czynności; naśladowanie ks. Bosko w jego duchu.

Do postanowień okolicznościowych zaliczyć należy jeszcze kilka postanowień pojedynczych, które nie zostały wyróżnione przez Autora *Notesu...*, jak pozostałe, tytułem *Postanowienie*, ale stanowią część integralną innych wpisów: praktyk pobożnych – *Środki do wytrwania w dobrem*²², nauki z ćwiczenia dobrej śmierci – *Środki do wytrwania w powołaniu*²³, obranego patrona – *Patron Błog. Józefat Konc.[ewicz]*²⁴ oraz notatek rekolekcyjnych²⁵. Ich ogólną charakterystykę prezentuje poniższa tabela:

¹⁸ Tamże, s. [50].

¹⁹ Por. tamże, s. 93.

²⁰ Tamże, s. 99.

²¹ Por. tamże, s. [106].

²² Tamże, s. 22.

²³ Tamże, s. 24.

²⁴ Tamże, s. 26.

²⁵ Tamże, s. 37.

Tab. 3. Postanowienia pojedyncze w *Notesie...* ks. T. Wiczorka.

L. P.	Tytuł	Numer Strony Notesu...	Etap formacji	Liczba postanowień (Wg podziału Autora notesu...)	Przedmiot postanowień
1	<i>Środki do wytrwania w dobrem</i>	22	Nowicjat	1	Codzienna modlitwa do Maryi.
2	<i>Środki do wytrwania w powołaniu</i>	24	Nowicjat	1	Codziennie odmawianie <i>Salve Regina</i> w intencji o gorącą modlitwę.
3	<i>Patron blog. [Oślawiony] józafat konc. [Ewicz] 14 XI [1912]</i>	26	Nowicjat	1	Sposób praktykowania modlitwy na wzór Jezusa.
4	<i>Rekolekcje w moim nowicjacie 28/2 – 9/3 [1913]</i>	37	Nowicjat	1	Staość w praktykach pobożnych i postanowieniach.

Trzecią – najliczniejszą – grupę postanowień Teodora Wiczorka stanowią postanowienia zrobione z okazji miesięcznego dnia skupienia, które w tradycji salezjańskiej nazywane było ćwiczeniem dobrej śmierci²⁶. *Notes...* zawiera dziewiętnaście tego typu wpisów²⁷. Ich datacja pozwala stwierdzić wzorową systematyczność w organizowaniu tej praktyki w nowicjacie i podczas studiów filozofii²⁸. Na późniejszych etapach formacji tego typu wpisy w *Notesie...* nie występują²⁹. Integralny obraz postanowień z ćwiczeń dobrej śmierci ukazuje tabela:

Tab. 4. Postanowienia z miesięcznego ćwiczenia dobrej śmierci w *Notesie...* ks. T. Wiczorka.

L. P.	Tytuł	Numer Strony Notesu...	Etap Formacji	Liczba postanowień (Wg podziału Autora notesu...)	Przedmiot postanowień
1	Postanowienie z pierwszego dnia ćwiczenia dobrej śmierci w nowicjacie, 6/IX [1912]	23	Nowicjat	2	Przygotowanie się na pokusy; wysiłek walki z pokusami aż do końca życia.
2	Postanowienie z ćwiczenia D.[Obrej] ś[mierci] 3/X [1912]	24	Nowicjat	2	Zachowanie względem innych osób; Postawa uniżenia.
3	Postanowienie z ćwiczenia dobrej śmierci, 1/XI [1912]	26	Nowicjat	2	Wierne i sumienne wypełnianie obowiązków; stałość w czynieniu i spełnianiu postanowień.
4	Postanowienie z ćwiczenia dobr.[ej] śmierci, 6/11 [1912]	33	Nowicjat	2	Wierne i sumienne wypełnianie obowiązków; stałość w czynieniu i spełnianiu postanowień; walka z pokusami.
5	Postanowienie z ćwiczenia d.[obrej] śmierci, 31/12 [1912]	34-35	Nowicjat	2	Postawa względem Boga za otrzymane dary; praktyka codziennego rachunku sumienia; czynienie postanowień i ich realizacja.
6	Postanowienie z ćwiczenia d.[obrej] śmierci, 7/2 [1913]	35	Nowicjat	2	Pokora; postawy właściwe podczas modlitwy i rozmyślania.

²⁶ Por. *Program życia salezjanów księdza Bosko. Przewodnik po lekturze Konstytucji Salezjańskich*, tłum. J. Kurowski, Poligrafia Salezjańska, Kraków 1997, s. 477-478.

²⁷ Por. T. Wiczorek, *Notes...*, s. 23, 24, 26, 33, 34-35, [50], [72]-73, [76], [84], 91, 93, [94], [100], [102]-103.

²⁸ Por. tamże, s. 23-103.

²⁹ Por. tamże, s. [104]-109.

L. P.	Tytuł	Numer Strony Notesu...	Etap Formacji	Liczba postanowień (Wg podziału Autora notesu...)	Przedmiot Postanowień
7	Postanowienie z ćwicz.[enia] dobr.[ej] śmierci, 4/4 [1913]	[50]	Nowicjat	2	Pokora; łączenie pracy i modlitwy; przewyciężanie uchybień; gorliwa modlitwa za misjonarzy.
8	Ćwiczenie dobrej śmierci 1/5 [1913] [postanowienia]	[50]	Nowicjat	2	Ofiarowywanie wszystkiego Bogu przez ręce Maryi; wierność w małych rzeczach.
9	Postanowienie z ćwicz.[enia] d.[obrej] śmierci, 6/6 [1913]	[72]- 73	Nowicjat	2	Sposoby oddawania czci Najświętszemu Sercu Pana Jezusa.
10	Postanowienie z ćwicz.[enia] d.[obrej] śmierci, 4/7 [1913]	[76]	Nowicjat	1	Sposób przeżywania modlitwy; ćwiczenie się w łagodności; praktyka rachunku sumienia ogólnego i szczegółowego.
11	Postanowienie z ćwicz.[enia] d.[obrej] śmierci, 6/9 [19]13	[84]	Studentat filozoficzny	2	Praca nad cierpliwością i łagodnością; sposoby zachowania się w trudnościach.
12	Postanowienie z ćwicz.[enia] d.[obrej] śmierci, 3/X [1913]	91	Studentat filozoficzny	2	Postawa przy odmawianiu różańca; ćwiczenie się w heroicznej miłości Boga i bliźniego.
13	Postanowienie z ćwicz.[enia] d.[obrej] śmierci, 2/XI [19]13	93	Studentat filozoficzny	3	Sposób praktykowania rachunku sumienia szczegółowego; przeżywanie Eucharystii; modlitwa różańcowa ofiarowana za dusze w czystcu cierpiące.
14	Postanowienie z ć.[wiczenia] d.[obrej] ś.[mierci], Nowy Rok 1/I [19]14	[94]	Studentat filozoficzny	3	Sposób zachowania się, aby podobać się Jezusowi; postawy przed praktyką modlitwy; dobre wykorzystanie czasu studium.
15	Postanowienie z ćw.[iczenia] d.[obrej] śmierci, 6/II [19]14	[94]	Studentat filozoficzny	4	Zachowanie się przed praktyką modlitwy; zachowanie się w studium; wdzięczność Bogu i oddanie Jemu chwały; pragnienie cierpienia i upokorzenia.
16	Postanowienie z ćw.[iczenia] d.[obrej] śmierci, 3/4 [19]14	[100]	Studentat filozoficzny	3	Sumienne spełnianie obowiązków; sposób zachowania się względem kolegów; sposób zachowania się wobec pochwał.
17	Postanowienie z ćw.[iczenia] d.[obrej] śmierci i pierwszego d. Maryi, 1/5 [1914]	[100]	Studentat filozoficzny	1 + 3	Praktyka rachunku sumienia szczegółowego; pielęgnowanie kultu maryjnego wśród kolegów; wierność praktykom pobożnym; walka z miłością własną; sposób zachowania się względem kolegów.
18	Postanowienie z ć.[wiczenia] d.[obrej] śmierci 31/5 [19]14	[102]	Studentat filozoficzny	5	Praktyka rachunku sumienia szczegółowego; rozeznawanie pobudek podejmowanych czynności; walka z miłością własną; środki do zastosowania w celu osiągnięcia ustalonych celów.
19	Postanowienie z ć.[wiczenia] d.[obrej] śmierci 3/7 [1914]	[102]- 103	Studentat filozoficzny	5	Sposób zachowania się wobec przełożonych; przestrzeganie rozkładu dnia; wierność praktykom pobożnym; unikanie miłości własnej; sposób zachowania względem kolegów.

Drugą grupą występującą w *Notesie...* są praktyki pobożne zaproponowane w tekstach teologiczno-ascetycznych. Rękopis zawiera kilka ich przykładów. Zakres tematyczny precyzyjnie określają tytuły: *Środki do wytrwania w dobrem*³⁰, *Środki do wytrwania w powołaniu*³¹, *Siedem środków do zwyciężania pokus cielesnych*³² i *Nabożeństwo do Serca P. Jezusa*³³. Styl i język mogą wskazywać na to, iż zostały one przepisane z dzieł o charakterze teologiczno-ascetycznym albo stanowią ich streszczenie. Tylko w jednym przypadku możliwa jest pełna identyfikacja dzieła, z którego pochodzą notatki zawarte w *Notesie...*³⁴. Oprócz wymienionych tekstów zawierających propozycje praktyk pobożnych istnieje jeszcze jeden wpis o podobnym charakterze, choć różniący się stylem, który Autor zatytułował: *Dla Matki Boskiej niegodny syn*³⁵. Zawiera on katalog „wskazówek” mających pomóc nowicjuszowi w rozwoju osobistego nabożeństwa do Matki Bożej oraz stawianiu się wzorem dla innych. Spis ten, podzielony na czternaście punktów, zachęca m.in. do: kształtowania odpowiednich postaw w relacjach z bliźnimi, dobrego wykorzystania czasu, pilności w nauce, gorliwości w spełnianiu obowiązków, odpowiedniego zachowania podczas przechadzki, troski o styl i jakość modlitwy, otwartości na przełożonych, a także podejmowania różnych praktyk pobożności, np. częstej komunii św., modlitwy za innych członków wspólnoty, nawiedzania Najświętszego Sakramentu³⁶. Trudno jest ustalić, czy tekst ten został przepisany z jakiegoś dzieła, czy też podyktowany przez kogoś z ówczesnych formatorów.

Na treść *Notesu...* składają się również teksty sześciu modlitw. Cztery z nich mają charakter maryjny, dwie pozostałe są modlitwami błagalnymi do świętych. Do pierwszej grupy należą: modlitwa do Matki Bożej Częstochowskiej – *Uklon pobożny Maryi* („Najjaśniejsza świata całego Monarchini...”)³⁷, oracja maryjna – *W utrapieniu* („O najdroższa Matko moja...”)³⁸, tekst modlitwy – „Witaj najdosłojniejsza królowo pokoju...”³⁹ oraz łacińska *Modlitwa do Najśw. P. przed spoczynk.* [iem] („Fac me dulcissima domina...”)⁴⁰. Drugą grupę modlitw tworzą: łaciński tekst – *Oratio San. Tomae ante studium*⁴¹ oraz dwujęzyczna *Modlitewka Towarzy-*

³⁰ Tamże, s. 22.

³¹ Tamże, s. 24.

³² Tamże, s. 25-26.

³³ Tamże, s. 95-99.

³⁴ Chodzi o dzieło J. Croiset’a, *O nabożeństwie do najśłodszego Serca Pana naszego Jezusa Chrystusa*, tłum. J. Rostworowski, Wydawnictwo W.L. Anczyca i spółki, Kraków 1910². Na temat J. Croiset’a: L. Grzebień, *Croiset Jean SJ*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 3, red. R. Łukaszyk i in., Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1979, kol. 637.

³⁵ T. Wieczorek, *Notes...*, s. [44]-49.

³⁶ Por. tamże.

³⁷ T. Wieczorek, *Notes...*, s. 19-20.

³⁸ Tamże, s. 20.

³⁹ Tamże, s. 20-21.

⁴⁰ Tamże, s. [84].

⁴¹ Modlitwa św. Tomasza przed nauką. W rękopisie tytuł tej modlitwy został zapisany w błędnej formie: *Oratio San.[cti] Thomae ante studia*. Por. tamże, s. 85. Modlitwą tą posługiwał się św. Tomasz, a jej tekst znajduje się w wydanej nieco później *Encyklice Piusa XI*, *Studiorum ducem*.

stwa św. F. Ksawerego⁴², który patronował działającemu w nowicjacie „Towarzystwu”. Także i w tym przypadku można przypuszczać, że teksty te zostały przepisane z dzieł teologicznych, hagiograficznych lub modlitewników.

Sporo miejsca – prawie 61 stron – zajmują w *Notesie...* rachunki sumienia. W rękopisie znajduje się dziesięć tego typu wpisów⁴³. Ich objętość, charakter, tematyka i struktura nie są jednakowe. Najdłuższy i najbardziej złożony jest rachunek sumienia z początku nowicjatu. Składa się on z pytań odnoszących się do dekalogu, przykazań kościelnych, osobistych zobowiązań, posłuszeństwa, pokory, ubóstwa, czystości i miłości, ale zawiera także pouczenia na temat: świętej obojętności, sposobu wyboru wady głównej, rodzajów wad pospolicznych i cnót im przeciwnych oraz umartwienia⁴⁴. Najkrótszy z rachunków sumienia obejmuje jedną stronę i dotyczy asystencji⁴⁵. Warto zauważyć także różny charakter tych rachunków: jedne – zgodnie z tytułem – są ogólne⁴⁶, inne szczegółowe⁴⁷. Również zakres tematyczny jest zróżnicowany. Zawarte w nich pytania odnoszą się do: ślubu ubóstwa⁴⁸, codziennych zajęć, np. jedzenia posiłków⁴⁹ czy rekreacji⁵⁰ albo określonych postaw, np. zaparcia się siebie⁵¹.

Dokładna analiza treści rachunków sumienia pozwala również wydobyc elementy różnych szkół duchowości w nich zawartych. Otwierający *Notes... Rachunek z sumieniem ogólny* jest przykładem kompilacji aż trzech różnych tradycji duchowych. Od św. Ignacego z Loyoli pochodzi punkt, który traktuje o obojętności świętej⁵². W kilku miejscach znaleźć można odniesienia do przedstawicieli szkoły duchowości franciszkańskiej – św. Franciszka Serafickiego i św. Bonawentury⁵³. Trzecim przykładem tekstu, który można przypisać do konkretnej szkoły duchowej, w tym przypadku cysterskiej, jest fragment zatytułowany: *Stopnie pokory według św. Bernarda*⁵⁴. Nawiązanie do życia tego świętego odnaleźć można także w jednym z postanowień Teodora, w którym – za św. Bernardem – Autor *Notesu...*

Por. tenże, *Litterae encyclicae Studiorum duces, Acta Apostolicae Sedis* 15(1923), nr 7, s. 326.

⁴² T. Wiczorek, *Notes...*, s. 89-[90].

⁴³ Por. tamże, s. 1-18, 26-33, 51-59, [60]-[68], 69-[72], 73-[76], [76]-[78], [78]-79, 91-93, 101.

⁴⁴ Por. tamże, s. 4.

⁴⁵ Por. *Rachunek sumienia z asystencji*, tamże, s. 101.

⁴⁶ Por. *Rachunek z sumieniem ogólny*, tamże, s. 1-18.

⁴⁷ Por. Dwuczęściowy *Rachunek sumienia szczegół.[owy]*, tamże, s. 51-59, [60]-[68].

⁴⁸ Por. *Rachunek sumienia z ubóstwa*, tamże, s. 73-[76].

⁴⁹ Por. *Rachunek sumienia przy jedzeniu*, tamże, s. 69-[72].

⁵⁰ Por. *Rachunek sumienia z rekreacji*, tamże, s. [78]-79.

⁵¹ Por. *Rachunek sumienia z zaparcia samego siebie*, tamże, s. [76]-[78].

⁵² Tamże, s. 1. Por. I. Loyola, *Ćwiczenia duchowe*, 23, 170, 179, w: tenże, *Pisma wybrane, Komentarze*, t. II, opr. M. Bednarz i in., Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, Kraków 1968, s. 106, 135, 137; J. Bochenek, *Zarys ascetyki*, Wydawnictwo Sióstr Loretanek, Warszawa 1972, s. 301.

⁵³ „[...] cechą dzieci Franciszka Serafickiego”; „[...] stosować się w ubóstwie do intencji św. O. Franci[szk]a”, „Wspomnij św. Franciszka [...]”. T. Wiczorek, *Notes...*, s. 8, 14, 17.

⁵⁴ Tamże, s. 6. Por. Bernard z Clairvaux, *O stopniach pokory i pychy*, tłum. S. Kiełtyka, Wydawnictwo WAM, Kraków 1991.

stawia sobie pytanie o sens rozpoczęcia drogi życia zakonnego: „Po coś wstąpił do tego pobożnego Towarzystwa?”⁵⁵.

Cztery rachunki sumienia zawierają elementy typowo salezjańskie. Pierwszy z nich: *Rachunek z sumieniem czyli Sposób odprawiania miesięcznego sprawozdania*⁵⁶, można przypuszczać, że miał charakter edukacyjny. Chodziło bowiem o to, aby kandydaci do życia zakonnego, od początku nowicjatu, nauczyli się przygotowywania comiesięcznej rozmowy z przełożonym, czyli tzw. sprawozdania, które – zgodnie ze wskazaniem św. Jana Bosko – miało obejmować takie zagadnienia jak: zdrowie, naukę i pracę, spełnianie obowiązków, modlitwę i rozmyślanie, uczestnictwo w sakramentach świętych, śluby i ich wypełnianie, zmartwienia i niepokoje wewnętrzne, nieporządki w domu zakonnym⁵⁷. Poczynione notatki miały zapewne służyć Teodorowi nie tylko w nowicjacie, ale także i w sprawozdaniach na dalszych etapach jego formacji.

Drugi rachunek sumienia o rysach salezjańskich odnosi się do praktykowania rozmyślenia, studium i przeżywania Eucharystii. Pytania dotyczące tych kwestii są zawarte w – podzielonym przez samego Teodora na dwie części – *Rachunku sumienia szczegółowym*⁵⁸. Można wnioskować, że także ten rachunek sumienia miał uświadomić nowicjuszom znaczenie rozmyślenia, które św. Jan Bosko gorąco polecał swoim duchowym synom i od sposobu jego praktykowania uzależniał wytrwanie współbraci w powołaniu⁵⁹. Podobny – edukacyjny – cel miały pytania odnoszące się do sposobu realizowania przez nowicjuszy obowiązku nauki i ich uczestnictwa w Mszy św., które dla świętego wychowawcy z Turynu były także ważnymi elementami jego pedagogii i duchowości⁶⁰.

Trzecim przykładem salezjańskiego rachunku sumienia jest *Rachunek sumienia z rekreacji*⁶¹. Zabawa, sport, konkursy, które odbywały się w dziełach sale-

⁵⁵ T. Wieczorek, *Notes...*, s. [82]. Por. S. Kiełtyka, *Święty Bernard z Clairvaux*, Wydawnictwo WAM, Kraków 1984, s. 52.

⁵⁶ T. Wieczorek, *Notes...*, s. 26-33.

⁵⁷ We wszystkich polskich wydaniach reguł Towarzystwa Salezjańskiego znajduje się szczegółowy katalog kwestii do poruszenia podczas sprawozdania. Por. *Ustawy Towarzystwa Św. Franciszka Salezego poprzedzone wstępem napisanym przez założyciela ks. Jana Bosko*, Salezjańskie Zakłady Graficzne, Warszawa 1925, s. 65; *Ustawy i Regulaminy Towarzystwa Św. Franciszka Salezego poprzedzone wstępem napisanym przez założyciela Św. Jana Bosko*, Ramsey 1950, s. 49; *Konstytucje i Regulaminy Towarzystwa Św. Franciszka Salezego*, Łódź 1972, s. 279; *Konstytucje i Regulaminy Towarzystwa św. Franciszka Salezego* (Rzym, 25 XI 1984), s. 418.

⁵⁸ T. Wieczorek, *Notes...*, s. 51-59, [60]-[68].

⁵⁹ Por. *Konstytucje i Regulaminy Ogólne Towarzystwa św. Franciszka Salezego* (Rzym, 25 XI 1984), art. 93.

⁶⁰ Por. J. Schepens, *Sakramenty pokuty i Eucharystii w praktyce wychowawczo-duszpasterskiej księdza Bosko*, w: Towarzystwo Świętego Franciszka Salezego, Inspektoriat polski pw. św. Jacka, *Duchowość salezjańska w zarysie*, tłum. J. Jurczyński, Poligrafia Inspektoratu Towarzystwa Salezjańskiego, Kraków 2007, s. 169-273; J. E. Vecchi, *List przełożonego generalnego „Dla was studiuję...”* (K 14). *Odpowiednie przygotowanie współbraci i jakość naszej pracy wychowawczej*, Rzym 15 września 1997, Dokumenty Rady Generalnej 78(1997), nr 361, s. 3-46.

⁶¹ T. Wieczorek, *Notes...*, s. [78]-79.

zjańskich podczas tzw. rekreacji, stanowiły ważny element wychowania młodych chłopców⁶².

Także *Rachunek sumienia z asystencji*⁶³ ma charakter salezjański. Dla ks. Bosko termin ten oznaczał twórczą oraz życzliwą obecność wychowawcy pośród wychowanków i stanowił jeden z konstytutywnych elementów jego systemu wychowawczego zwanego przewencyjnym⁶⁴.

Być może, także i w przypadku rachunków sumienia należałoby stwierdzić, że zostały one przepisane przez Autora *Notesu...* z ówczesnie dostępnych dzieł ascetycznych lub z używanych przez formatorów materiałów, stanowiących kompilację różnych szkół duchowości⁶⁵. Ogólną prezentację rachunków sumienia: oryginalny tytuł, lokalizację w *Notesie...*, objętość, liczbę zawartych pytań lub punktów oraz główne tematy, zawiera poniższa tabela:

Tab. 5. Rachunki sumienia w *Notesie...* ks. T. Wieczorka.

L.P.	Tytuł	Numer strony Notesu...	Objętość (liczba stron)	Całkowita liczba pytań/punktów	Główne tematy
1	<i>Rachunek sumienia ogólny</i>	S. 1-18	18	66 Pytań	Święta obojętność, Przykazania Boże; Przykazania Kościelne i osobiste zobowiązania względem Boga; Cnoty: posłuszeństwa, pokory, ubóstwa, czystości i miłości; sposób wyboru wady głównej; umartwienie.
2	<i>Rachunek z sumieniem czyli Sposób odprawiania miesięcznego sprawozdania</i>	S. 26-33	8	10 Punktów	Zdrowie; nauka, praca, zajęcia; praktyki pobożne; pokora, miłość; śluby; czystość, posłuszeństwo, Powołanie.
3	<i>Rachunek sumienia szczegółowy [cz. I]</i>	S. 51-59	9	17 Pytań	Postawy przy porannym wstawaniu, przy ubieraniu się; Rozmyślanie.
4	<i>Rachunek sumienia [szczęgółowy] Ciąg d.[Alszy] [cz.II]</i>	S. [60]-[68]	9	33 Pytań	Rozmyślanie; studium (nauka), uczestnictwo w Mszy św.
5	<i>Rachunek sumienia przy jedzeniu</i>	S. 69-[72]	4	45 Pytań	Zachowanie przed i w trakcie posiłków.
6	<i>Rachunek sumienia z ubóstwa</i>	S. 73-[76]	4	26 Pytań	Praktyka ubóstwa: postawy i cnoty.
7	<i>Rachunek sumienia z zaparcia samego siebie</i>	S. [76]-[78]	3	13 Pytań	Praktyka zaparcia się siebie w różnych sytuacjach.
8	<i>Rachunek sumienia z rekreacji</i>	S. [78]-79	2	18 Pytań	Zachowanie podczas rekreacji.
9	<i>Rachunek sumienia podczas lekcji</i>	S. 91-93	3	26 Pytań	Nauka – przygotowanie i udział do lekcji.
10	<i>Rachunek sumienia z asystencji</i>	S. 101	1	11 Pytań	Asystencja.

⁶² Por. M. Wirth, *Rozrywka i świętowanie w Oratorium*, w: tenże, *Ksiądz Bosko i Rodzina Salezjańska dzieje i nowe wyzwania (1815-2000)*, tłum. T. Jania, Poligrafia Salezjańska-Wydawnictwo Salezjańskie, Kraków 2009, s. 96-106.

⁶³ Tamże, s. 101.

⁶⁴ Por. K. Misiaszek, *Asystencja jako twórcza obecność wychowawcza*, w: tenże, *Główne idee systemu przewencyjnego św. Jana Bosko*, Seminare. Poszukiwania naukowo-pastoralne (1988), s. 59-61.

⁶⁵ Mogą o tym świadczyć podobny język i styl oraz obecność sformułowań typowo salezjańskich. Też o spisaniu rachunku sumienia z jakiegoś dzieła formuluje także badacz życia ks. Wieczorka – ks. Stanisław Szmidt. Por. tenże, *Ks. Teodor Wieczorek SDB (1888-1957). Dole i niedole Mandaryna Wai-Tsiu-Lek*, w: *Okruchy życia. Sylwetki kilku polskich misjonarzy salezjańskich*, Wydawnictwo Piktora, Łódź 2012, s. 10.

Niewielką część *Notesu...* Teodora Wieczorka stanowią notatki rekolekcyjne i z ćwiczeń dobrej śmierci. Zawierają one myśli i pouczenia z konferencji oraz kazań⁶⁶. Zakres tematyczny tych notatek jest dość obszerny. Dotyczą one różnych kwestii szczegółowych z teologii: powołania (znaki, środki poznania powołania i wytrwania w powołaniu)⁶⁷; świętości, grzechu, ślubów zakonnych, rzeczy ostatecznych człowieka (śmierć, sąd), zachowania reguł zgromadzenia, spowiedzi, pobożności⁶⁸; postępu w dobrem, przykładu innych w postępie własnym, osobistego losu po śmierci⁶⁹, miłości bliźniego⁷⁰. Niestety, także i w tym przypadku, trudno jest ustalić wszystkich autorów tych duchowych ćwiczeń. Tylko w dwóch przypadkach nowicjusz Teodor zanotował nazwiska kaznodziei i rekolekcjonisty. Rekolekcje przeżywane od 28 lutego do 9 marca 1913 r. głosili salezianie: „ks. Pływaczyk i ks. Dobiasz”⁷¹, a rekolekcje odbywające się rok później, w tych samych dniach, prowadzili „ks. Kozak i ks. Solarz”⁷². W przypadku dwóch innych zapisów *Notesu...*, nowicjusz Wieczorek, w sposób bezimienny, za autora zawartych w nich myśli, podaje „ks. Inspektora”. Oba teksty pochodzą z roku 1913: „Upominki...”⁷³ oraz „Myśli główniejsze z konferencji...”⁷⁴. Biorąc zatem pod uwagę dane historyczne, należy uznać, że chodzi o ówczesnego inspektora – ks. Piotra Tironego⁷⁵.

W zapisach *Notesu...* Teodora Wieczorka dostrzec można także jego myśli i uczucia. Mają one charakter introspektywny i w precyzyjny sposób ukazują sposób myślenia Autora oraz jego uczucia. Na kartach *Notesu...* istnieją dwa wpisy noszące wprost tytuł: *Myśli*⁷⁶, choć w jednym przypadku, zamiast myśli, zapisane są jedynie postanowienia. Myśli Autora, przybierające czasem formę krótkich wpisów – jedno lub kilka zdań – są wkomponowane w postanowienia. Niektóre zapisy ujawniają także stan uczuciowy Teodora Wieczorka w odniesieniu do Boga,

⁶⁶ Por. T. Wieczorek, *Notesu...*, s. 23-24, 36-[42], 43.

⁶⁷ Por. tamże, s. 23-24.

⁶⁸ Por. tamże, s. 36-[42].

⁶⁹ Por. tamże, s. 43.

⁷⁰ Por. tamże, s. 73.

⁷¹ Tamże, s. 36. Ks. Pływaczyk Stanisław (1880-1969) – twórca Inspektorii Węgierskiej oraz pierwszy inspektor Inspektorii św. S. Kostki. W latach 1911-1914 był dyrektorem dzieła salezjańskiego w Oświęcimiu; ks. Dobiasz Ignacy (1880-1941) – ceniony spowiednik i kierownik duchowy, męczennik II wojny światowej. Por. *Nekrolog salezjanów polskich 1891-1976*, (mps), Kraków-Łódź, s. 421, 204, 207; A. Świda, *Ks. Stanisław Pływaczyk*, (mps), Łódź 1978, s. [80].

⁷² T. Wieczorek, *Notesu...*, s. 99. Ks. Kozak Walenty (1870-1954) – zasłużony budowniczy oraz organizator domów i kościołów salezjańskich (Oświęcim, Daszawa, Przemyśl, Różanystok, Lutomiersk, Skawa), cieszył się świętobliwością życia kapłańskiego; ks. Solarz Julian (1869-1929) – jeden z pierwszych pracowników dzieła salezjańskiego w Oświęcimiu, świątobliwy spowiednik. Por. *Nekrolog salezjanów polskich 1891-1976*, s. 55, 297.

⁷³ T. Wieczorek, *Notesu...*, s. [42].

⁷⁴ Tamże, s. 73.

⁷⁵ Tirone Pietro (1875-1962) – salezjanin, kapłan. W latach 1911-1919 był inspektorem Inspektorii Austriackiej pw. Świętych Aniołów Stróżów, przez kolejne trzylecie (1919-1922) był przełożonym Inspektorii Polsko-Jugosłowiańskiej pw. Św. S. Kostki, a w latach 1922-1925 inspektorem Inspektorii Polskiej pw. Św. Stanisława Kostki. Por. J. Krawiec, *Powstanie Towarzystwa św. Franciszka Salezego oraz jego organizacja i działalność na ziemiach polskich*, Poligrafia Inspektoratu Towarzystwa Salezjańskiego, Kraków 2004, s. 498; *Nekrolog salezjanów polskich 1891-1976*, s. 40.

⁷⁶ Tamże, s. 59, [68].

Ducha Świętego, Maryi, siebie samego. Pojawiają się w nich takie stany jak: obojętność na Boże łaski⁷⁷, brak wystarczającej ufności do Maryi⁷⁸, ufność i pewność w działanie Ducha Świętego⁷⁹. Niezwykle bogate są myśli nowicjusza Teodora, który na kartach *Notesu...* tłumaczy powody wstąpienia do zgromadzenia salezjańskiego⁸⁰ oraz ujawnia głębokie uczucia w dniu pierwszej profesji: „[...] umarłem dla świata, aby żyć dla Jezusa”; „[...] dałem się dzisiaj przeszyc trzema gwoździemi do krzyża Jezusowego”⁸¹. Zaczynając zaś studia filozoficzne, wyjawia brak pewnych cnót oraz samoświadomość czekających go trudności⁸². Także wybuch wojny i wezwanie do wojska są okazją do wyrażenia wewnętrznego poruszenia⁸³.

Inną formą wyrazu obecną w *Notesie...* jest tekst o charakterze jurydycznym, którego geneza wiąże się z działającym w nowicjacie w Radnej „Towarzystwem św. Franciszka Ksawerego”. Jest to, na co wskazują liczne poprawki, projekt zasad funkcjonowania tej grupy, któremu Autor – zapewne ich pomysłodawca – nadał tytuł: *Ustawy*⁸⁴. Już w czasach Jana Bosko podobne grupy działały w oratorium w dzielnicy Valdocco i były formą zrzeszania się wychowanków⁸⁵. Także w domach formacyjnych zabiegano o ich istnienie i rozwój. Najczęściej były to „Towarzystwa”: misyjne, Najświętszego Sakramentu i św. Józefa⁸⁶. Pierwotna wersja *Ustaw* podzielona była na szesnaście artykułów numerowanych cyframi rzymskimi. Po jakimś czasie Autor *Notesu...* do istniejących już artykułów dodał tytułowe nagłówki oraz dokonał nowego podziału spisanych przepisów. *Ustawy* zawierają informacje dotyczące: zawiązania się Towarzystwa, jego celu, warunków przyjęcia, obowiązków członków i zarządu⁸⁷.

Ostatnią grupą tekstów zawartych w *Notesie...* są informacje biograficzne. Uważna lektura rękopisu pozwala poznać niektóre wydarzenia bogatego życia nowicjusza, a później kleroika i kapłana Wieczorka. W tej kwestii należy wspomnieć o zawartości wspomnianego już spisu najważniejszych wydarzeń, któremu Autor nadał tytuł: *Principali dati della mia vita*⁸⁸. Najpierw ks. Wieczorek spisał dane (data, miejsce, personalia) wydarzeń, które obejmują swym zakresem lata

⁷⁷ Por. tamże, s. 35.

⁷⁸ Por. tamże, s. 59.

⁷⁹ Por. tamże, s. [60].

⁸⁰ Por. tamże, s. [82].

⁸¹ Tamże, s. 83.

⁸² Por. tamże, s. [84].

⁸³ Por. tamże, s. 103.

⁸⁴ Por. tamże, s. [86].

⁸⁵ Por. M. Wirth, *Stowarzyszenia młodzieżowe w Oratorium*, w: tenże, *Ksiądz Bosko i Rodzina Salezjańska dzieje i nowe wyzwania (1815-2000)*, s. 76-86.

⁸⁶ Świadczą o tym choćby zachowane dokumenty archiwalne z nowicjatu w Czerwińsku. Por. Archiwum Domu Salezjańskiego w Woźniakowie, *Towarzystwo Misyjne. Nowicjat T.S. Czerwińsk. Pierwsze 10-ciolecie. Dokumenta dotyczące powstania i rozwoju Towarzystwa.*, (rps), s. 172, sygn. 541; *Kronika Towarzystwa Misyjnego, 1949/50, [1950-52; 1974-77; 1986-88]*, (rps), dok. bez sygn.; *Towarzystwo Najśw. Sakram. Protokoły zebrań 26 XI 919-23 VI 1935*, (rps), ss. 472, sygn. 51; *Kronika Towarzystwa Świętego Józefa. Rok 1956/57*, (rps), sygn. 531.

⁸⁷ Por. T. Wieczorek, *Notes...*, s. [86]-89.

⁸⁸ Tamże, s. [119].

1888 – sierpień 1921 r. i dotyczą: narodzin, chrztu, pierwszej komunii św., bierzmowania, pierwszej profesji zakonnej, profesji wieczystej, święceń kapłańskich i przyjazdu do Chin. Drugi etap obejmuje lata 1928-1952 i odnosi się do podróży do Polski i USA (data wyjazdu i powrotu). Należy dodać także, że informacje z drugiej części poprzedzone są notatką o rodzicach ks. Wieczorka zawierającą imiona rodziców, z nazwiskiem panięńskim matki oraz daty ich urodzin i zgonu⁸⁹.

Oprócz wspomnianego spisu, w *Notesie...* można odnaleźć jeszcze inne szczegóły dotyczące osoby Autora, takie jak: wpływ sakramentu bierzmowania na odczytanie powołania kapłańskiego⁹⁰, rok przybycia Teodora do dzieła salezjańskiego w Radnej⁹¹, data rozpoczęcia ścisłego nowicjatu⁹², data obłóczyn⁹³, imię zakonne przyjęte przy pierwszej profesji⁹⁴, motywy wstąpienia do zgromadzenia⁹⁵, data śmierci rodziców⁹⁶, data otrzymania listu mobilizacyjnego do wojska niemieckiego⁹⁷, powód przerwania prowadzenia zapisów w okresie od sierpnia 1914 do lipca 1916 r.⁹⁸, termin ponowienia profesji na drugie trzylecie⁹⁹, data i miejsce ślubów wieczystych¹⁰⁰, przybliżona data przybycia do Chin¹⁰¹, personalia biskupa, który udzielił Teodorowi święceń prezbiteratu, oraz miejsce i data mszy prymicyjnej¹⁰².

3. CECHY NOTATEK – PRÓBA OCENY¹⁰³

Uważna lektura *Notesu...* Teodora Wieczorka pozwala określić cechy znamionujące treść jego notatek – szczególnie postanowień – na dwóch płaszczyznach: psychologicznej i teologicznej.

⁸⁹ Por. tamże.

⁹⁰ Por. tamże, s. [60].

⁹¹ Pod datą 4 sierpnia 1914 Teodor wspomina o sześciu latach spędzonych w Radnej. Zatem przybył tam w 1909 r. Por. tamże, s. [104].

⁹² 2 września 1912. Por. tamże, s. 22.

⁹³ 6 października 1912. Por. tamże, s. 24.

⁹⁴ Nowicjusz Teodor przyjął imię zakonne Maria. Por. tamże, s. [80]. Imię to pojawia się także w dokumentach zgromadzenia. Por. Centralne Archiwum Salezjańskie (Archivio Salesiano Centrale), t. Teczka personalna T. Wieczorka, sygn. C 48711682, *Rinnovazione dei voti triennali*, Oświęcim, 19.08.1916; *Emissione della professione religiosa perpetua*, Foglizzo, 27.06.1920.

⁹⁵ Por. tamże, s. 35, [82].

⁹⁶ Por. tamże, s. 91.

⁹⁷ Pod datą 4 sierpnia 1914 Teodor pisze o otrzymaniu wezwania mobilizacyjnego „wczoraj wieczór”, a zatem 3 sierpnia. Por. tamże, s. 103.

⁹⁸ Por. tamże, s. [104].

⁹⁹ 19 sierpnia 1916. Por. tamże, s. 105.

¹⁰⁰ 27 czerwca 1920. Por. tamże, s. [106].

¹⁰¹ Był to w drugiej połowie sierpnia 1921 r. Por. tamże, s. 107.

¹⁰² Święceń prezbiteratu udzielił Teodorowi bp J. Costa Nunes. Mszę prymicyjną neoprezbiter odprawił 27 maja 1923 r. w Makau. Por. tamże, s. [108].

¹⁰³ Opracowano na podstawie ogólnie przyjętych w mistyce studyjnej kryteriów. Por. M. Zawada, *Mistyka*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 12, red. S. Wilk i in., Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2008, kol. 1302-1303; P. P. Ogórek, *Mistyka. Zagrożenie czy rozwój życia duchowego?*, w: *Mistyka drogą zjednoczenia z Bogiem*, red. M. Szymula, Wydawnictwo Akademii Teologii Katolickiej, Warszawa 1999, s. 11-33.

Od strony psychologicznej, zapiski osobiste Teodora Wieczorka znamionuje introspekcyjność. Wgląd w siebie, stanięcie w prawdzie o sobie i jasne przyznanie się do własnych wad charakteru czy braku niektórych poprawnych postaw, wyraźnie uzewnętrznia się w pewnych partiach *Notesu...*¹⁰⁴. Zapisy te pomagają poznać psychikę Teodora i cechy jego charakteru. Przez pryzmat postanowień, można wynioskować, że ich Autor był osobą, która nie uciekała od swoich problemów, od relacji interpersonalnych oraz kontaktu z otaczającym światem. W kwestii umiejętności budowania więzi międzyludzkich dostrzec można cechę pozytywną, jaką jest przemiana Autora rękopisu: od postawy porywczosci do łagodności i cierpliwości.

Od strony psychologicznej można także stwierdzić, że notatki nie zawierają elementów, które świadczyłyby o stanach patologicznych: megalomanii, duchowym ekshibicjonizmie czy też egzaltacji Teodora Wieczorka. Zawartość *Notesu...* odznacza się naturalnością i dążeniem do rozwoju duchowego na drodze życia zgodnego z wiarą, chrześcijańskiej ascezy i reguł zgromadzenia. Zapisy są zwarte, a treść ograniczona jest do konkretów.

W świetle treści *Notesu...*, Teodora Wieczorka nie można nazwać literatem lub pisarzem duchowym. Był to raczej człowiek czynu. Stąd – od strony teologicznej – w *Notesie...* Autor nie prowadził dogmatycznych lub ascetycznych dywagacji i nie dokonywał obszernej prezentacji lub analizy własnych przeżyć duchowych. Dla właściwego ukierunkowania swego życia duchowego potrafił czerpać wskazówki z rekolekcji, ćwiczeń dobrej śmierci oraz z różnych podręczników i ksiązek teologiczno-ascetycznych oraz modlitewników¹⁰⁵.

Analiza zapisków na płaszczyźnie teologicznej pozwala stwierdzić również, że – szczególnie notatki z rekolekcji i ćwiczeń dobrej śmierci – są zakorzenione w duchowej tradycji Kościoła. Świadczą o tym znajdujące się w *Notesie...* zdania zaczerpnięte z Pisma świętego, które zostały wyraźnie oznaczone sigłami¹⁰⁶, jak i takie, które nie są oznaczone¹⁰⁷. Zapiski odzwierciedlają także bogactwo hagiografii katolickiej – fakty z życia oraz myśli świętych i błogosławionych: Augustyna¹⁰⁸, Bernarda¹⁰⁹, Jana Bo-

¹⁰⁴ Por. tamże, s. 35, [76], [80].

¹⁰⁵ Dowodem na to jest zapis w *Notesie...: Nabożeństwo do serca P. Jezusa*. Por. tamże, s. 95-99. Jest to streszczenie fragmentów książki Jean'a Croiset'a pt. *O nabożeństwie do Najśłodszego Serca Pana naszego Jezusa Chrystusa*, s. 9-10; 46-59; 61-78; 80-105; 148-160.

¹⁰⁶ Por. T. Wieczorek, *Notes...*, s. 22, 51, [52], 53, [54], 55, [96], 97.

¹⁰⁷ Por. tamże, s. 23, 31, 38, 39, [42], 51, 53-[54], 55-[56], [92], [94], [96]. W przypadku jednego fragmentu, gdzie mowa jest o pożądlivości ciała, oczu i pysze żywota, *Notes* przywołuje jako autora tej myśli św. Pawła, gdy *de facto* chodzi o św. Jana. Por. T. Wieczorek, *Notes*, s. 23; Pierwszy list Świętego Jana 2,16, w: *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2008, s. 2675.

¹⁰⁸ Por. tamże, s. 36.

¹⁰⁹ Por. tamże, s. 36. Myśl św. Bernarda: „Mostra te esse matrem” jest w *Notesie...* zapisana niepoprawnie. Por. tamże, s. [42].

sko¹¹⁰, Franciszka z Asyżu¹¹¹, Alfonsa Marii Liguoriego¹¹², Franciszka Salezego¹¹³ oraz Jana Berchmansa¹¹⁴, Franciszki de Chantal¹¹⁵ i Alojzego¹¹⁶. Notatki zawarte w *Notesie...* uwidaczniają jeszcze jedną pozytywną cechę Autora: miłość do Kościoła i troska o sprawy zgromadzenia. Dowodem tego jest odczytanie i umacnianie powołania misyjnego przez Teodora, które odczuwał już od początku salezjańskiej formacji oraz odpowiedzialny rozwój struktur zgromadzenia i Kościoła w Chinach¹¹⁷.

Zawartość *Notesu...* nosi znamiona autentyczności, którą potwierdza również życie czynne Autora. To, co starał się praktykować nowicjusz, a później kleryk i kapłan Wieczorek – a co wyraża jego *Notes...* – znajduje swoje odzwierciedlenie w działaniu: pracowitości, gorliwości misyjnej, poświęceniu, trosce o bliźnich i miłości zgromadzenia salezjańskiego. Są to cechy, które mieli okazję poznać świadkowie życia ks. Wieczorka, a są znane dzięki ich wspomnieniom¹¹⁸. W świadectwach tych mowa jest o ludzkiej i duchowej wielkości misjonarza z Chin, który do końca pragnął zrealizować program życia zawarty w słowach kilkakrotnie powtarzanych na kartach *Notesu...*: „Ja pragnę, ja chcę, ja muszę zostać świętym”¹¹⁹.

4. PODSUMOWANIE

Niniejsza – druga już – część artykułu dotyczącego *Notesu...* ks. Teodora Wieczorka została poświęcona jego treści. Podjęta praca badawcza pozwoliła wyodrębnić i właściwie sklasyfikować zawarte w rękopisie formy literackiego wyrazu oraz dokonać ich charakterystyki. Przeprowadzona analiza ukazała również cechy prowadzonych przez misjonarza Chin zapisków, które odznaczają się prostotą, naturalnością i autentycznością.

¹¹⁰ Por. tamże, s. 37, 38, 39, 40, [41], [76].

¹¹¹ Por. tamże, s. 38.

¹¹² Por. tamże, s. [41].

¹¹³ Por. tamże.

¹¹⁴ Por. tamże, s. [41], [70].

¹¹⁵ Por. tamże, s. [58].

¹¹⁶ Por. tamże, s. [70].

¹¹⁷ Por. tamże, s. [50].

¹¹⁸ Por. R. Haselsteiner, *Sac. Teodoro Wieczorek*, [List pośmiertny], Hong Kong 30 marca 1957 r., w: ASC, t. Teczka personalna T. Wieczorka, sygn. C 48711682, s. 2-4; S. Szmidt, *Ks. T. Wieczorek w oczach współczesnych*, w: tenże, *Dole i niedole mandaryna Wai-Tsiu-Lek*, s. 90-120; *75 lat działalności salezjanów w Polsce. Księga pamiątkowa*, red. R. Popowski, S. Wilk, M. Lewko, Towarzystwo Salezjańskie, Łódź-Kraków 1974, s. 161.

¹¹⁹ T. Wieczorek, *Notes...*, s. [II, III]. Por. tamże, s. 22, [80], 35, [82].

NOTEBOOK BY REV. TEODOR WIECZOREK SDB (1888-1957). (PART II)
CONTENTS

Summary

The literary heritage of a Salesian, Fr. Teodor Wiczorek (1888-1957), contains his *Notes...* (*The Notebook...*). Written over a period of fifteen years (1912-1927), it includes the stages of his formation in the novitiate, his philosophical and theological studies and the first few years after his ordination.

This article is a continuation of the previous research on the manuscript of this great missionary of China. It focuses on the content of the *Notes...* and pertains to the following issues: literary forms present in the manuscript and characteristic features of the notes of Fr. Wiczorek.

Keywords: Fr. Teodor Wiczorek, *Notes...* of Fr. Teodor Wiczorek, Salesian notebooks and spiritual diaries

Nota o Autorze: ks. Piotr Szlufik SDB, mgr lic. W 2010 r. ukończył studia doktoranckie w UKSW – specjalność teologia duchowości. Od września 2012 jest spowiednikiem i wykładowcą w nowicjacie w Woźniakowie k. Kutna. Zainteresowania naukowe: św. Jan Bosko i duchowość salezjańska, historia Towarzystwa Salezjańskiego w Polsce, autobiografie, dzienniki oraz notatniki duchowe, pedagogika.

Słowa kluczowe: ks. Teodor Wiczorek, *Notes...* ks. Teodora Wiczorka, salezjańskie notatniki i dzienniki duchowe